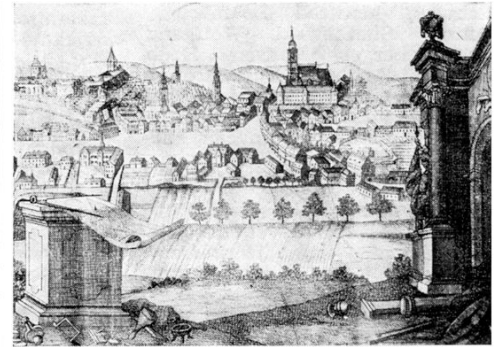

LIKOVNI PRIKAZI ZAGREBA OD 16. DO KRAJA 19. STOLJEĆA

IZLOŽBA U MUZEJU GRADA ZAGREBA
OŽUJAK 1978.

Za ovu zgodu pokušali smo sakupiti vedute našega grada iz minulih stoljeća u slici, grafici, primijenjenoj grafici, na predmetima dnevne upotrebe, svagdje gdje se one pojavljuju prikazujući panoramu grada ili pak samo neki značajniji objekt.

Iz ranijih razdoblja sačuvano je relativno malo prikaza, koji se i danas brižno čuvaju u arhivima i bibliotekama bivših dvorskih rezidencija i nisu nam uza sva naša nastojanja dostupna za izlaganje; zbog njihove važnosti izložili smo ih u fotografijama. Izložili smo svih pet do sada poznatih prikaza Zagreba iz početka 16. st. koji su služili vojnim stručnjacima, pa je na njima prikazan Zagreb kao dvojni grad iz ptičje perspektive s točno označenim sistemom utvrda, sakralnim objektima i rasporedom insula te konfiguracijom okolnog tereta koji služi kao prirodna zaštita tih naselja. Istaknuli smo krajem 18. i početkom 19. st. pojavu panorame grada na majstorskim listovima. Na prvi pogled ovi prikazi izgledaju vrlo šablonski i podsjećaju na srednjovjekovne prikaze, međutim kad ih bolje promotrimo, vidjet ćemo da obiluju mnoštvom podataka o urbanističkom izgledu grada. Na njima se po prvi put realnije pojavljuje podgrađe i stara Harmica. Na izložbi je spomenuta i zagrebačka risarska škola osnovana 1781. i njeni učitelji koji su često prikazivali grad u kojem su živjeli. Slikar i učitelj Dragutin Stark zadaje svojim učenicima da slikaju Zagreb sa sjevera; tako nastaje njegov pogled sa sjevera, jedan od najljepših pejzaža u našem slikarstvu 19. stoljeća, slikan znalčki s mnogo svježine i atmosfere. Zanimljive vedute bilježe učitelji risanja Adolfo Methudy i Josip Lechner godine 1844. i 1845, njihove litografije donosi »Luna« koja izlazi kao ilustrirani prilog »Agramer Zeitungu«.

DETALJ S MAJSTORSKOG LISTA, oko 1810. g.

Godine 1852. poziva biskup Haulik u Zagreb bečkog slikara Ivana Zasche-a, jer nadbiskup želi ovjekovječiti svoje djelo i po modi onog vremena izdati album. Zasche je mnogo skicirao direktno u pejzažu da bi naposljetku u Beču litografirao romantične vidike nekada divnog engleskog parka Jurjaves. Njegove vedute služe kao predloži za uporabnu grafiku (listovni papir, naljepnice, diplome i dr.) zagrebačkim litografima, a biskup Haulik naručuje u Beču čak i tanjure koje su prema Zascheovim vedutama slikali poznati bečki slikari.

Polovinom 19. st. otvara Nijemac Carlo Albrecht prvu litografsku radionicu; kasnije dolazi i njegov zemljak Julije Hühn, osamostaljuje se i započinje svoju plodnu fotografsku i litografsku djelatnost. Hühn se po visokoj tehničkoj i umjetničkoj kvaliteti približava evropskom nivou, a u našim relacijama zauzima vodeće mjesto. Njegova djelatnost se pojavljuje nažalost prekasno, jer pojavom prvih vedutnih fotografija prestaje i interes umjetnika slikara za bilježenjem urbanog razvoja grada.

Izbor od sedamdesetak raznorodnih izložaka ne prikazuje uvijek neku veću umjetničku kvalitetu. Često su nam te bilješke dragocjenije po svom kulturno povijesnom i dokumentarnom značenju, osobito do pojave fotografskih veduta oko godine 1860.

Zahvaljujući tim anonimnim zanatlijama, slučajnim ili namjernim putnicima, a katkad i vrsnim slikarima ostalo nam je do danas zabilježeno mnoštvo podataka o izgledu i životu našega grada, pa se nadamo da im se u neznatnom dijelu ovom izložbom odužujemo, jer su prošlost opisali likovnim izrazom koji će uvijek ostati najsnažniji i najprisutniji učitelj budućim generacijama.

NADA PREMIERL